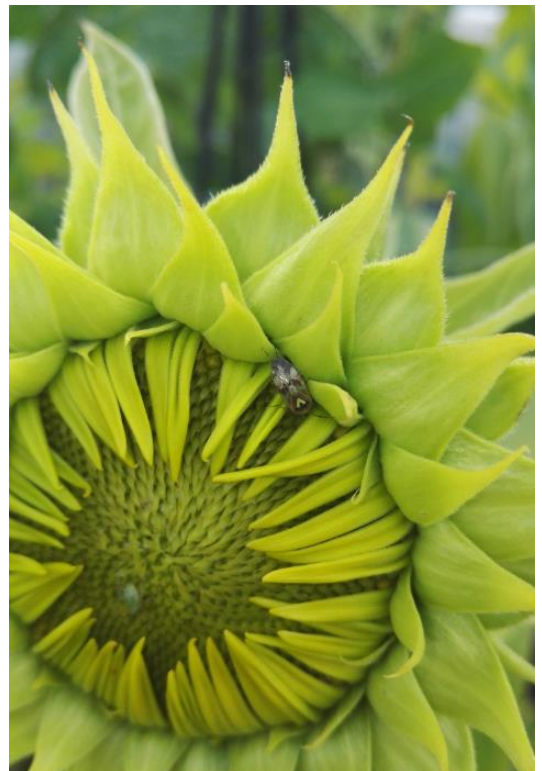

Miljöhandbok

Föreningen Årstafältets koloniområde

giltig från 2022 och tillsvidare

Innehållsförteckning

Förord	2
Odlingstips	3
Jordförbättring	5
Föröka dina växter med sticklingar och skott!	7
Varför beskära buskar och träd?	9
Biologisk mångfald	11
Invasiva arter	13
Djur vi värnar om på kolonin	14
Så här hjälper du nyttoinsekter på kolonin	18
Kompost på kolonin.....	22
Föreningens studieverksamhet	23
Miljöregler på kolonin	23

Förord

Föreningen Årstafältets koloniområde består av sextiofyra (64) stuglotter och trettio (30) odlingslotter varav en nyttjas för gemensam odling där skörden säljs till allmänheten. Inom området finns det sex (6) stycken fruktlundar med olika fruktträd och teman. Inom föreningen finns också en kulturarvsträdgård samt en sinnenas bärträdgård.

Föreningen Årstafältets koloniområde invigdes för första gången i september 2003, därefter flyttades området 2017-2018 till nuvarande plats. Tillträde till det nya området gavs i oktober 2018.

Miljögruppen ansvarar för miljödiplomeringsarbetet vilket inkluderar ansökan om miljödiplomering samt högre nivåer av denna, studier och information till nya medlemmar om föreningens miljöarbete. Gruppen ansvarar också för att ta fram föreningens miljöhandbok.

Miljögruppen har tidigare tagit fram nedanstående material:

- Miljöhandbok 2017
- Miljöhandbok 2018-2019

Odlingstips

Växtföljd eller växeljordbruk

Växtföljden är ett viktigt redskap för odlaren att säkerställa växtnäringens försörjning, ogräsreglering och förebyggande växtskydd. För att inte utarma jorden och säkerställa att denna har en bra mullstruktur samt för att minska risken för att grödan försvagas och drabbas av sjukdomar och skadeinsekter är det viktigt att tänka ut en bra växtföljd i odlingslanden.

Svampsporer samt skadedjur kan övervintra och angripa skörden igen om samma gröda odlas på samma plats under flera år varför växtföljd kan vara ett sätt att hålla nere denna typ av angrepp.

Vanligtvis rekommenderas en 4-årig växtföljd där man roterar grödor med liknande egenskaper inom odlingsbädden, så att de odlas på en viss plats endast vart fjärde år, men det finns även 6- och 8-åriga växtföljder.

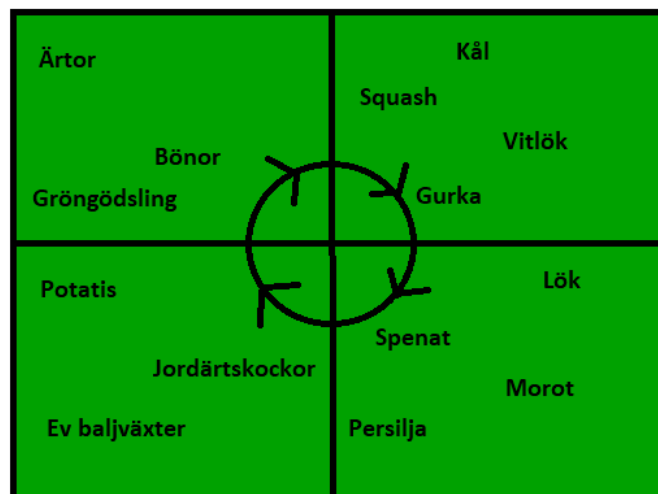
Man delar in grödorna i olika grupper och samtliga grödor inom samma grupp bör odlas inom samma plats för optimalt jordutbyten och minimal sjukdomsrisk. Det är enbart ett-åriga växter som roteras, perenna grönsaker får stå kvar i landet. Notera dock att jordgubbar behöver förnyas vart 3:e till 5:e år och då flyttas till annan plats.

Gruppindelning:

- Växter som ger näring, exempelvis baljväxter såsom ärtor och bönor eller grön gödslingväxter. Detta land behöver endast måttlig gödsling tidigt på säsongen. Efter skörd låter man växtdelarna ligga kvar och myllar ner dem lite lätt i jorden.
- Växter som slukar näring, exempelvis kål, blomkål, broccoli, selleri, purjolök, vitlök, squash, gurka och pumpa. Detta land behöver gödslas ordentligt.
- Växter som kräver måttligt med näring, exempelvis lök, sallad, mangold, spenat, morot, rödbeta, palsternacka, persilja och dill. Detta land behöver lite gödsel.
- Växter som kräver lite näring, exempelvis potatis eller jordärtskockor. Detta land behöver endast lite gödsel. Potatis odlas med fördel tillsammans med sallad, rädisa eller baljväxter såsom bönor mellan potatisplantorna.

Dock är det viktigt att påpeka att kontinuerlig tillförsel av kompost och naturgödsel samt täckodling avsevärt minskar risken för att jorden blir utarmad. Är man duktig på detta blir växtföljden mindre viktig men det kan ändå vara bra att rotera baljväxter, kålväxter, morötter och potatis för att minska risken för sjukdomar och skadedjur.

Källa: www.odla.nu , www.jordbruksverket.se,
www.sarabackmo.se

4-årig växtföljd, rotera ett steg varje år

Odlingstips

- **Så frön efter att grödor skördats**

Efter att potatisen skördats i augusti kan man med fördel så morötter, sallad, majrova eller dill. Har man tur får man en sen skörd annars övervintrar vissa frön.

- **Så frön på hösten för tidig skörd**

På hösten kan man så morötter, dessa kommer då upp när jorden börja bli varm på våren.

- **Så frön på vintern**

Vintrar då snötäcket är tunt eller obefintligt kan man så olika kålväxter, såsom svartkål och spetskål. Skrapa bort snön om sådan finns och så fröna, lägg sedan på ett tunt lager jord.

- **Så på våren**

På våren kan de flesta grönsaker och sommarblommor sås. Tänk dock på att vissa grönsaker inte klarar av vår korta och kalla säsong och kan därför behöva försås hemma, detta gäller exempelvis tomat, chili och gurka. På våren när frostrisken är över kan dessa planteras ut. Var dock inte för ivrig, risken om du sår för tidigt är att växterna antingen fryser ihjäl eller i det fall de försås får för lite ljus och blir för rangliga.

- **Blanda grönsaker och blommor**

Man kan så grönsaker tillsammans med perenna växter. Exempelvis kålväxter tillsammans med ringblommor eller mellan rosenbuskarna.

- **Rensa**

Rensa ogräset runt nysådda frön eller plantor för att ge dem försprång att komma upp och växa till sig. När de har kommit upp en bit kan man med fördel lägga gräsklipp eller annan gröngösling runt plantorna för att hjälpa dem ytterligare minska förutsättningarna för ogräs att gro.

- **Skörda**

Våga skörda grönsaker innan de går upp i blomm, blir trådiga och träiga eller ramlar ner.

Tips på bra länkar: www.farbrorgron.se, www.nelsongarden.se, www.sarabackmo.se

Jordförbättring

Regenerativt jordbruk – nästa jordbruksrevolution kan man läsa i media. Vad handlar då detta om?

Det handlar främst om att förbättra jordkvaliteten med avseende på näringsinnehåll och struktur, för att på så sätt öka bindning av koldioxid i jorden. Jordar med låga mullhalter såsom sandjordar eller urlakade jordar behöver särskilt bearbetas för att förbättra dess förmåga att hysa välmående tåliga växter.

Idén bakom regenerativt jordbruk

Regenerativt jordbruk bygger på att man minimerar den mekaniska omrörningen i jorden samtidigt som man ökar den yta av jorden som är beväxt och gärna då av fleråriga grödor. Detta för att gynna de bakterier, svampar och mikroorganismer som lever i jorden och som är mycket viktiga för växternas näringsupptag och välmående. Det handlar också om att bygga upp en bra struktur på jordaggregatet så att nyttiga mikrober kan bo och överleva i dessa utan att bli uppätta. Bakterier är mycket viktiga i jorden då dessa tillsammans med svamparna står för nedbrytningen i jorden. Bakterierna har också en skyddande effekt för växten då de bildar en hinna kring rötterna, en sk "rotzon", som skyddar växten mot skadliga angrepp. Svampar i jorden säkerställer att rötterna ha tillgång till de näringsämnen som växten behöver. Svampar i jorden bygger sk svampnät vilka växterna "kopplar upp sig på" genom sina rötter för att kommunicera med andra växter. Det är viktigt att man har en rik flora av arter i jorden såsom bakterier, amöbor, protozoa, björndjur, neamtoder, hoppskärtar, kvalster, tusenfotingar, skalbaggar mm. En jord med en rik artflora utgör ett självreglerande system som minskar risken för skadeangrepp. En planta som växer i en jord med rik artflora har större möjlighet att försvara sig mot sniglar och andra djur.

Någonting som också är mycket viktigt för växterna är en jämn och god tillgång på vatten. Detta åstadkommer man bäst genom att hålla jorden täckt samt minska omrörningen i jorden. En jord som vänds är en jord med förstörd struktur där vatten kommer ha svårt att nå ner till växternas rötter då jordaggregaten slås sönder och bildar en "cementyta" mot jorden under. En otäckt jord är en jord som dessutom förlorar sina näringsämnen till en högre grad genom urlakning.

Täcka jorden kan man göra genom att odla gröngödslingsväxter eller genom att direktkompostera under grödorna. Det allra bästa är att säkerställa att det finns levande rötter i jorden under så lång tid som möjligt genom sk "cover crops". Cover crops är en gröda som odlas primärt för att förbättra jordkvaliteten men också för att minska mängden ogräs. Cover crops är vanligtvis gräs men kan också vara olika typer av grönsaker. Dessa odlas vanligtvis innan och efter ordinarie odlingssäsong.

Vill du då förbättra din jord med ko- och hönsgödesel, kompost eller liknande så lägg denna ovanpå jordytan och låt maskar och andra i jorden förekommande organismer dra ner näringsämnena. Rör ej om.

Gröngödsling

Gröngödslingsväxter kan sås vid olika tidpunkter på året, på våren före sådd, på sensommaren efter tidig skörd, eller mellan raderna i en odling. Vänd ner bladmassan från gröngödslingsväxten innan sådd på våren (i det fall du använt plantorna som vintertäckning) eller på hösten innan gröngödslingsväxterna går i frö).

Typiskt för många gröngödslingsväxter är att de har många rötter och djupa rotsystem som kan luckra upp jorden. När gröngödslingsväxterna dör, dör även rötterna vilka då lämnar efter sig långa

gångar i jorden. Dessa gånger förbättrar transporten av luft och vatten samt underlättar för efterföljande växter att etablera djupa rötter.

Man delar upp grüngödslingen i:

- Huvudgröda – Grüngödslingsväxter som sås på våren och som får stå under hela säsongen.
- Fånggröda – Sås senare på säsongen efter en växt med tidig skörd.
- Bottengröda – En grüngödslingsväxt som sås mellan en annan växt, exempelvis bonbönor som sås mellan potatisplantor, subklöver som sås mellan vitkålsplantorna eller mattlusern mellan morötter (vilket också har visat sig minska angrepp av morotsflugan).

Honungsfacelia

Typiska grüngödslingsväxter är honungsfacelia, klöver, blodklöver, tagetes, perserklöver, fodervicker, blålusern, höstvetete, havre, subklöver mm. Det finns också färdiga blandningar med grüngödslingsväxter att köpa som innehåller både kvävefixerande och icke kvävefixerande arter vilket kan vara bra. Vissa av dessa kan i det fall de står hela säsongen behöva klippas ned en eller flera gånger.

Blålusern

Blodklöver

Grüngödslingsväxter som rensas bort eller slås läggs med fördel ut för att täcka jorden. Tänk på att ta bort grüngödslingen innan den går upp i frö. Mylla ner grüngödslingsväxterna i jorden så sent som möjligt på säsongen.

Källa: Emma Jansson, föreläsning livet i jorden, bilder Impecta.

Föröka dina växter med sticklingar och skott!

Text och bild: Karin Arver, Landskapsarkitekt MSA LAR, 2019

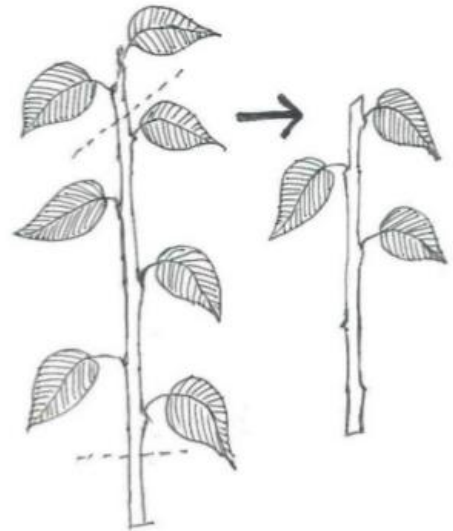
Sommarsticklingar (örtartade och halvförvedade sticklingar)

Fungerar t.ex med: Mullbär, vinbär, aronia, blåbärstry, krusbär, jostabär, aronia m.fl. Även många krukväxter, t.ex. pelargon.

OBS. Föröka inte vinbärsbuskar som har knoppar som är uppsvällda som små bollar, då har de vinbärs gallkvalster!

Ta cirka 20cm långa sticklingar av buskens årsskott. Välj sticklingar med halvförvedade stammar. Klipp av dem som på bilden till vänster, strax över och under blad. Ta bort de nedersta bladen och stick ned den bladlösa delen av sticklingen i en kruka fylld med grov sand (eller fint grus) blandad med torvjord. Såjord/kaktusjord är ofta blandad med sand och passar bra till sticklingar.

Ställ sticklingarna i halvskugga och skydda dem från uttorkning, se tips om hur på nästa sida.

Överkurs, för den som är beredd på att misslyckas: sommarsticklingar av trädgårdsblåbär

Ta sticklingar av späda/nya skott. Rispa en liten skada på stjälken (långt ned). Doppa i rotningshormon (ex. Clonex gel). Stoppa ned i fuktiga torvkuber och ställ i ett minidrivhus t.ex Root riot. Ställ varmt och soligt, ex. i ett söderfönster. Håll klimatet i drivhuset fuktigt. Sara Bäckmo (Skillnadens Trädgård) delar med sig av flera experiment med blåbärssticklingar på Youtube, för den som vill prova.

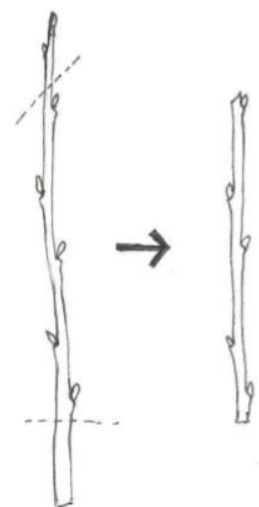
Vintersticklingar (vedartade sticklingar)

Fungerar t.ex med: svarta vinbär, röda/vita vinbär, vin, körsbärskornell, fläder, krusbär, havtorn m.fl.

Gick det inte bra med sommarsticklingarna, eller hann du inte ta några? Då kommer en ny chans redan tidigt i vår, innan växterna fått blad!

Vintersticklingar tas helst av buskarnas fjolårsskott. Klipp av kvisten strax under en knopp, som på bilden till vänster. Stick ned ungefär halva kvisten i en kruka med såjord + grus eller sand, så djupt att det finns knoppar både över och under jordytan. Ställ skyddat, i en drivbänk eller genomskinlig plastlåda med lufthål i locket.

Det är bra att alltid lägga snittet längst upp på sticklingarna snett, så att ev. vatten lätt rinner av, och snittet längst ned rakt. Då vet man också alltid vad som är upp- och ned på sticklingarna (inte alltid så lätt att se, särskilt inte på växter med hängande växtsätt).

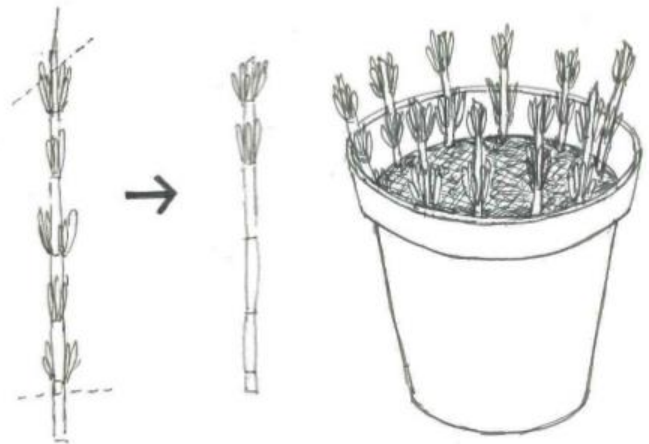

Lavendel

Lavendel kan tas som vintersticklingar, tidigt på våren, men har kvar sina blad över vintern och får gärna ha blivit lite vårgrön när man tar sticklingarna.

Ta bort bladen nedtill på sticklingen och stick ned den del som saknar blad i en kruka med väl-dränerad jord (återigen sand- eller g rusblandad jord alt. så-/kaktusjord).

Ett gammalt trädgårdsmästarknep är att sticka ned lavendelsticklingarna i lerkrukor, precis mellan krukantenn och jorden. Då får sticklingarnas rötter god tillgång till syre, och mår bra. Trä en perforerad plastpåse över krukann tills sticklingarna har rotat sig, placera krukann varmt och ljusst och håll jorden fuktad, men inte blöt.

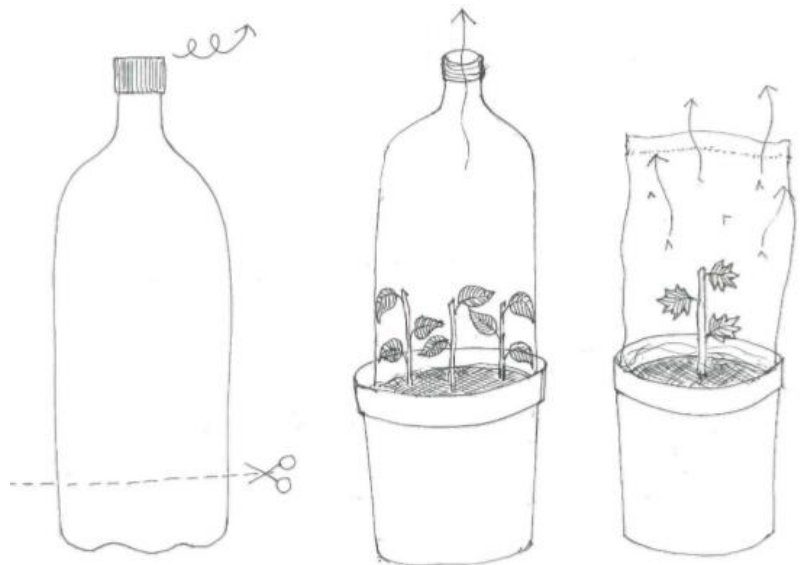

Ge dina sticklingar en bättre livsmiljö!

Sticklingar trivs bäst i fuktig luft i en skyddad miljö. Ett superbilligt och bra litet växthus tillverkas enkelt av en tom PET-flaska. Skär av botten och skruva loss korken, så är det klart!

Placera flaskan över din stickling. En stickling som står i ett minidrivhus kan man placera i soligare lägen än plantor utan, eftersom risken för att de torkar ut är mycket mindre. Luftväxlingen är viktig, så glöm inte att ta bort korken.

Har man inga PET-flaskor fungerar det även bra med en genomskinlig plastpåse (typ fryspåse) med små lufthål i. Klipp små hål, som på bilden, eller klipp av påsens hörn så att luften kan cirkulera.

Nya plantor av rotskott och utlöpare

Fungerar t.ex med: Björnbär, hallon, tayberry, smultron, jordgubbar

Växter i hallonfamiljen är enklast att föröka med hjälp av rotskott. Smultron och jordgubbar producerar egna små plantor på långa utlöpare. Gräv upp rotskotten eller rotade skott på utlöpare, var noga med att få med rötter, och plantera i krukor med väl-dränerad jord. Har de bara lite rötter kan plantorna, precis som sticklingar, behöva skydd mot uttorkning. Placera dem i skugga till halvskugga och håll dem fuktiga tills de har rotat sig ordentligt och kan planteras ut.

Varför beskära buskar och träd?

Undvik att använda beskärning som ett tillvägagångssätt att rätta till en felplacerad växt, ge en nyplanterad växt gott om plats så beskärning endast blir ett sätt att hålla växten och skörden vital, inte för att hålla den på plats (jag lever inte alltid som jag lär). Rätt växt på rätt plats.

Man kan ju absolut strunta i att beskära men med tiden blir det mer svårhanterligt, och då svårare att ställa till rätta. Bättre lite varje eller vartannat år än ett svårhanterligt jobb efter alltför lång tid. Tidpunkten på året är inte alltid det viktigaste när det gäller några enstaka grenar, de tar jag när det passar eller någon gren stör. Men jag följer regeln att aldrig beskära när blad kommer eller faller.

Bärbuskar:

Varje år tar jag bort döda, felväxande grenar. Även svaga skott. Finns det långa skott går de bra att korta in ovanför en knopp. Ljus och luft ska komma in i busken. Tänk på att yngre skott kan behöva stöd av äldre grenar.

Svarta och gröna vinbär (ger bär både på ettåriga skott och äldre grenar), **röda och vita vinbär** (ger flest bär på 2-5 åriga grenar), **krusbär**: ta bort den/de äldsta grenarna varje år, så nära marken som möjligt. Antingen efter skörd, när bladen fallit av, eller tidig vår. Det är roligt att stamma upp vinbär, ger också mer plats för grödor under (se bild).

Hallon(sommar): ta bort de grenar som burit bär, lättast att se direkt efter skörd. Lämna kvar 7-10 av de kraftigaste skotten per löpmeter av årets skott.

Hösthallon bär frukt också på fjolårets skott, så låt de vara kvar till året efter så blir det en liten skörd slutet av juni-början av juli. Sedan kan man skära av dem.

Björnbär: samma som sommarhallon, har man dåligt med årsskott kan man spara de fruktbärande skotten till året efter men bären blir inte lika fina.

Vinranka: beror lite hur man vill att den ska växa. Jag har spaljerat min och låter två huvudgrenar vara basen. Sedan får de växa till juli då jag ser hur klasarna har bildats. Då tar jag bort topparna så endast två blad återstår utanför blomklasen (endast en blomklase på varje skott). Klasarna måste ha så mycket sol som möjligt, ibland nyper jag bort blad som skuggar. Sedan klipper jag ner den hårt i **december**, så bara huvudgrenarna och några sidogrenar (starkt kortade) får vara kvar.

Minikiwi (text hämtad från odla.nu): Under planteringsåret ska huvudstammen eller -stammarna bildas. Om minikiwins stam inte blir tillräckligt lång första året, skär du ändå tillbaka skottet för att det ska bli kraftigare året efter. Andra året toppas huvudskottet på minikiwin. Sidogrenarna, det vill säga långskotten, utvecklas då. Låt inte mer än högst 4 grenar per huvudstam utvecklas. Tredje året kortas sidogrenarna som växer ut från långskotten in till 1-1,5 meters längd. Det kommer blommor enbart på årsskott, alltså skott som växer direkt på förra årets skott. På skott som kommer från äldre grenar går det ytterligare ett år innan de börjar blomma. Beskärningen av minikiwi skall göras på vårvintern fast inte senare än i februari, helst inte under sträng frost.

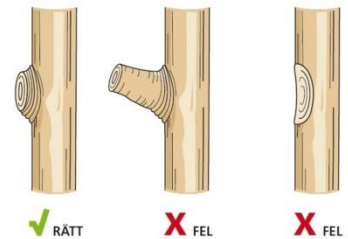
Fruktträd:

Här är det extra viktigt att tänka på att välja träd som är ympade på en grundstam som passar platsen. Hos oss i ett koloniområde är svagväxande grundstammar att föredra, de ger frukt redan i unga år och blir inte så stora att de stör grannen.

De flesta träd som nu säljs är kronträd, en mittstam med huvudgrenar. Behåll grenar som är spiralformade runt stammen och med så trubbiga grenvinklar som möjligt.

Vid grenens infattning i stammen finns en grenkrage som ser ut som en liten svullnad. Viktigt att den lämnas kvar oskadd vid beskärning då den är en försvarszon mot t.ex. rötsvampar. Såret som blir kommer med tiden att vallas över av trädet. Om man klipper av en gren ovanför en riktad knopp, kommer den nya grenen att växa åt det hållet. Viktigt att aldrig lämna "stumpar", d.v.s. skära av en gren "mitt på". Ett träd som efter lång tid utan beskärning skärs hårt svarar med att skjuta många vattenskott som försvarsåtgärd. Dessutom åsamkar man trädet stora sår om man skär bort grova grenar, ytterligare en anledning att lite och ofta är bättre än mycket och sällan.

Man kan också binda ner grenar (horisontellt), då "åldras" de i förtid och ger tidigare skörd. Vill man ha ett lågt träd tar man av toppskottet och bygger en korgformad krona av de kraftigaste sidogrenarna. Görs när trädet är ungt, 4-6 år. Utöver detta finns det andra sätt att beskära som passar den lilla trädgården, t.ex. spaljering. Dessutom finns pelaräppelträd som inte har några riktiga sidogrenar och därför håller sig riktigt smalt.

Päron och äpple: Unga exemplar där man vill ha tillväxt beskärs på vårvintern, äldre i JAS (juli, augusti, september). Tänk på riktning av grenar, jämn fördelning runt stammen på olika nivåer. Trubbig vinkel mot stammen är bästa infästningen. Ta bort grenar som växer in mot kronan, som ser svaga ut eller växer där de är i vägen redan när de är små. Tänk ljus och luft i kronan.

Körsbärs- och plommonträd: försiktig beskärning i JAS. Senare rön säger att även vårbeskärning går bra, i alla fall om man bara ska några få grenar. Jag beskär mitt plommonträd (mycket lite) efter skörd, gallrar mest ur där jag tycker det har blivit för tätt, eller om någon gren sticker ut så kortar jag in den.

Persika: en gren som inte avslutas med ett växande skott ger ingen frukt. Efter skörden skär man tillbaka grenarnas ledskott till ungefär hälften, strax ovanför ett utåtriktat öga. Ta bort skott som växer tätt eller korsande. Ta bort stamskott under den nedersta grenen. På våren kan man behöva ta bort grenar som frusit.

Råden baseras på boken "Beskärningsboken" av Klaus Vollbrecht, Gustaf Alm och Han Veltman, och mina egna erfarenheter. Det finns hur mycket fördjupningar som helst när det gäller ämnet beskärning, här skummar jag bara lite på ytan - Anita Wagner Berglund.

Biologisk mångfald

Begreppet biologisk mångfald syftar till en stor mångfald av arter, gener och ekosystem och har sitt ursprung i den miljökonferens som FN höll i Rio de Janeiro 1992. Konferensen resulterade i Agenda 21, en handlingsplan som Sverige och ett flertal länder skrev under, för hur vi ska få våra samhällen att utvecklas i en mer hållbar riktning. Den biologiska mångfalden har sedan lång tid minskat till följd av människans påverkan på dess omgivning. Genom att förbättra bevarandet av den biologiska mångfalden så förväntas vi få en större variation av arter, gener och ekosystem.

Bin och andra insekter

På vårt område finns runt tio (10) stycken bikupor för att gynna pollinering av frukt och bär. Bikuporna är placerade i våra fruktlundar. Bin, humlor, fjärilar och andra insekter behövs för att vi ska få våra växter pollinerade – utan dem blir det inga skördar.

Honungsbin pollinerar idag endast en tredjedel av den kommersiella odlingen. Av den anledningen är vi mycket beroende av andra pollinatörer. Av dessa är solitärbin mycket viktiga. Omkring 40 procent av alla solitärbin är utrotningshotade eller hotade. Man kan dela in solitärbin i olika grupper, några av dessa är: murarbi, storullsbi, citronbi och smalbi.

Murarbin är håriga, de kommer på våren, de vill ha större hål för att lägga sina ägg. De är mycket skygga. Storullsbin tar ludd från lammöron till sitt bo och är aggressiv mot andra arter. Citronbiet finns framförallt på sommaren, juni-augusti, dessa vill ha mindre bohål, ca 4 mm. Smalbiet vill ha smala hål. Insekter har idag allt svårare att hitta lämpliga platser för äggläggning och vi kan därför behöva hjälpa dem med detta, t ex genom att bygga insektshotell. När man bygger insektshotell ska man se till att hålen där insekterna lägger sina ägg är av olika diameter, mellan 3-13 mm med ett djup på 8-10 cm. Under avsnitt Så här hjälper du nyttoinsekter på kolonin, [sida 15](#), kan du läsa mer om hur du kan bygga bon till insekter.

Variation av föda är mycket viktigt för många insekters överlevnad. Inom föreningen finns 6 fruktlundar med ängsblommor vilka är viktiga matplatser för insekter. Här är det tänkt att ängsfröer ska samlas in och lieslåtter utövas.

Fjärilsväxter; bolltistel, stäppsalia, nepeta, marton, rosenstav, röd solhatt, temynta, syrenbuddleja och rosenflockel.

Värdväxter; vallört (kan användas som grüngödslingsväxt), brännässlor (70 fjärilsarter

är beroende av denna växt, kan användas i växthus för att hålla svarmangrepp borta) och löktrav (kan locka kålfjärilar från kålplantor).

Ängsväxter; kornvallmo, vadd, röd- och blåklint, åkerklätt, tjärblomster, prästkrage, blåklockor, akleja, gullvivor, nattljus, gulsporre, rödblåra och färgkulla.

Kulturarvsträdgården

Fördelarna med att odla gamla köksväxter är de gett bra skörd under en längre tid utan att vara alltför beroende av väder och vind, samt att de har varit näringsrika och motståndskraftiga mot sjukdomar och skadedjur. Dessa egenskaper är viktiga ur ett mångfaldsperspektiv vad gäller matförsörjning. Arbetet med att bevara kulturarvsväxter går även det tillbaka till den Konvention om biologisk mångfald, som antogs vid Miljömötet i Rio 1992. I Sverige etablerades POM 1998 (Programmet för ökad mångfald). Nordiska Genbanken bildades 1979 och kom att ingå i NordGen, som startat olika upprop efter lokalt odlade köksväxter. Det är inte alltid helt glasklart vad begreppet "kulturarvsväxt" står för. Hos NordGen ska kulturarvsväxter ha funnits innan 1950 (1940 resp 1960 för vissa typer av växter), ej ha vidareförädlats och dessutom ha en egen historia, dvs man ska veta var och av vem den odlats. Fröfirmor kan ha andra mått; Impecta, som har många kulturarvsväxter i sitt sortiment, anger att de ska ha odlats minst 50 år utan vidareförädling. Det vi inom föreningen definierat som en kulturarvsväxt är en gröda som odlats innan 1950.

I föreningens kulturarvsträdgård odlar vi en rad vanliga och ovanliga köksväxter såsom morötter, grönkål, mangold, squash, mållor, bondeböner, gurka, rödbetor, böner, selleri, sallater, tomater, piplok, kantlök, norrlandslök och potatislöken 'Skättilljunga'.

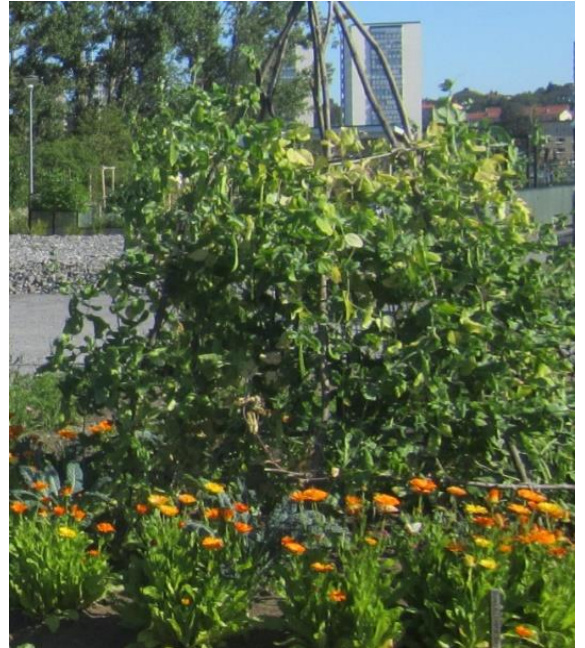

Foto: Linda Fredriksson

Invasiva arter

Trädgårdar utgör en stor spridningsrisk för invasiva främmande arter. Många importerade växter riskerar att sprida sig kraftfullt på bekostnad av andra inhemska växtarter.

Med klimatförändringarna ökar också möjligheten för arter från sydligare breddgrader att etablera sig längre norrut, med risk för att inhemska arter konkurreras ut. Vi som privatpersoner sprider ofta invasiva främmande arter utan att veta om det, t.ex. genom att slänga växtavfall i naturen eller att ta med sig växter och frön hem från en utlandsresa.

På EU-nivå har en lista tagits fram över invasiva växtarter. Hit hör till exempel jättebalsamin, jätteloka och gul skunkkalla. För dessa arter gäller att det är förbjudet att bland annat importera, sälja, odla och transportera växter, frön eller annat växtmaterial. Det finns även växter som inte är förbjudna och som kan skada den biologiska mångfalden i Sverige, till exempel blomsterlupin, parkslide och vresros. Artdatabanken har tagit fram en sk. risklista över främmande arter som sprider sig invasivt eller som i framtiden kan tänkas sprida sig i landet stor utsträckning till följd av t.ex. ett varmare klimat.

Som kolonist kan du hjälpa till att begränsa spridningen av dessa invasiva främmande arter innan de tar sig vidare ut i naturen och orsakar kostbara skador bland annat på biologisk mångfald. Några viktiga saker att tänka på för att förhindra spridningen av invasiva arter:

- Släng aldrig växtavfall i naturen. Växtavfallet kan innehålla invasiva växter som på så vis lätt kan få spridning och tränga undan inhemska vilda växtarter i närområdet.
- Undvik att ta med dig vilda växter eller frön från utlandsresan.
- Om du ska köpa, byta eller ge bort växter se till att det inte är växter som kan ta över och bli invasiva. Är du osäker på en växt som du tänkt ge bort eller ta emot, fråga i en trädgårdshandel.
- Undvik att slänga främmande invasiva arter i komposten. Små mängder kan du lägga i en plastpåse som du försluter och slänger som hushållsavfall. Du kan lägga växtavfall från invasiva växter i en plastsäck med vatten så att de ruttnar. Har du stora mängder avfall från invasiva arter, packa det i plastsäckar som du försluter väl. Kolla med återvinningscentralen var du kan lämna dem för förbränning.

Fråga din växthandlare om råd eller läs mer på Naturvårdsverkets eller Artdatabankens hemsida innan du planterar en okänd växt. Här är några exempel på växter du ska se upp med:

- blomsterlupin (*Lupinus polyphyllus*)
- parkslide (*Reynoutria japonica*)
- vresros (*Rosa rugosa*)
- kaukasiskt fetblad (*Phedimus spurius*)
- sibiriskt fetblad (*Phedimus hybridus*)
- kotula (*Cotula coronopifolia*)
- spärroxbär (*Cotoneaster divaricatus*)
- kanadensiskt gullris (*Solidago canadensis*)
- häggmispel (*Amelanchier spicata*)
- jättebalsamin (*Impatiens glandulifera*)
- klasespirea (*Spiraea × billardii*)
- knölklocka (*Campanula rapunculoides*)
- mahonia (*Mahonia aquifolium*)
- porslinshyacint (*Puschkinia scilloides*)
- snöbär (*Symphoricarpos albus*)
- vintergröna (*Vinca minor*)
- vårstjärna (*Scilla forbesii*)

Källa: Naturvårdsverket, SLU Artdatabanken, information hämtad 2021-02-17

Mer information finn även på Fritidsodlingens riksorganisations hemsida: <https://www.for.se/invasiva-frammande-arter/>

Djur vi värnar om på kolonin

Bladlöss och kålfjärilar exempel på djur vi helst inte vill ha i våra odlingar. Det finns flera sätt att bekämpa dessa och långt ifrån alla är kemiskt framställda. Nedan kan du läsa om arter som är bra att gynna på kolonin då de lever av de arterna vi helst vill undvika.

Rovkvalster

Ett litet spindeldjur (under 2,5 mm) med 8 ben som jagar och äter en rad mindre skadedjur, så som andra kvalster, fluglarver och bladlöss. Används ofta för bekämpning av spinnkvalster. En del arter kräver att marken är täckt med vegetation för att kunna förflytta sig. Rovkvalster förökar sig snabbt förutsatt att det finns mat. Befruktade honor övervintrar i orörd jord. Sprider sig snabbt via vind och genom att hoppa från planta till planta. Hos vissa arter kan en enda larv äta 800 bladlöss för att nå vuxenstadiet. I äppelodlingar har man sett att det räcker att ha 0,5-1 rovkvalster per blad för att förebygga skador av rött spinn.

Foto: Klostra.se

Rovkvalster förekommer också frekvent i ekologiska jordgubbsodlingar. Finns att köpa för biologisk bekämpning hos trädgårdshandlare.

Spindlar

Detta välkända nyttodjur äter det mesta de kan fånga eller springa ikapp. Bladlöss, spinnkvalster, bladstekel- och fjärilsarver är exempel på kost. Så förstör inte spindelnät eller spindelkokonger i onödan.

Blomflugor

Foto: svensknatur.ifokus.se

Kännetecknas av svarta, bruna, gula och orange strimmor samt av att de kan hålla sig svävande på samma punkt i luften och förekommer i flera hundra arter. Dessa getingliknande flugor gör dubbelnytta i odlingen. Dels hjälper de till med pollenering och dels söker de aktivt upp bladluskolonier och lägger sina ägg på bladlustäta blad. Larverna livnär sig sedan på bladlöss och

spinnkvalster. Dessa äter blommor med relativt korta rör ner till nektarn såsom flockblommiga, kransblommiga (t.ex. dånarter) och korgblommiga växter och väddväxter, men även rosfamiljen och gräs hör till favoriterna. Larverna är korgformade och blinda, ofta gula eller gulgröna, halvgenomskinliga och lite glasaktiga till utseendet. De sitter ofta och svänger framändan fram och tillbaka för att få tag på bladlössen.

Nätvingar (Guldögonsländor, Stinksländor)

Foto:
wexthuset.com

Ytterligare en storätare av bladlöss och spinnkvalster. Larverna är oftast spolformade och tillplattade. I regel fläckiga eller strimmiga i brunt, beige, svartgrått och gult. En larv äter upp till 500 bladlöss under sin utveckling och ännu fler spinnkvalster eller dess ägg. Efter larvstadiet tillverkar de sina puppor under en inrullad bladkant. En upphängd 10-20 liters plastdunk, perforerad och fylld med halm eller visset gräs kan rädda livet på många guldögonsländor i uthus, försäljningsbodas o. dyl. som ändå står tomma över vintern. Sätt en uppåtvänd tratt på snöret den hänger i, då kommer inte mössen åt halmen.

Foto: Jordbruksverket

Nyckelpigor

Finns ett flertal arter i olika färger och med olika antal prickar. Lever på bladlöss men äter även spinnkvalster. Vissa arter äter även sköldlöss och ullöss. Vuxna individer äter mellan 60-150 bladlöss

Foto: wexthuset.se

per dag. Nyckelpigor lägger sina ägg i grupper om 10-30 ägg på undersidan av blad. Larverna är i regel svarta, mörkgråa eller blågråa till grundfärgen, på många arter utvecklas sedan gula, orangefärgade eller röda prickar på larverna. De är spolformade med spetsig bakända och svarta, kraftiga ben samt lieformade käkar. Larverna kan äta upp till 800 bladlöss under sitt innan förpuppningen. Vill man gynna nyckelpigor ska man odla exempelvis fläder eller åkerbönor vilka är mycket omtyckta av bladlössen. Nyckelpigor

övervintrar ofta under bark, i ihåliga stubbar eller i högar av sten, grenar eller blad.

Foto: Arnstein Staverløkk

Jordlöpare

Svart, metallglänsande skalbagge med långa, muskulösa ben, som ger jordlöparna förmågan att springa i kapp sitt byte. Finns i ett flertal arter i olika storlekar. Dessa skalbaggar som främst håller sig på marken äter det mesta såsom bladlöss, larver, puppor, snäckor och sniglar. De äter mellan 2-3 gånger sin vikt per dag. Många arter är nattaktiva men finns även dagaktiva arter. Jordlöparna föredrar beväxt mark för sin förökning, som därför sker i ängar, på åkerholmar, i dikeskanter o. dyl. Äggen läggs i jordsprickor. Larverna liknar fjärilslarver men är oftast plattare än sådana. Larverna är oftast beigefärgade till brunspräckliga, eller ev. gråsvarta till färgen, oftast ljusast på undersidan. De har 3 par kraftiga ben och oftast en kraftigt mörk huvudsköld. I frukt- och bärbuskodling kan man få jordlöparna att stanna hela året genom att ha gräsremсор mellan busk- och trädraderna. Övervintrar som larv, puppa eller vuxen individ under sten, bark, gräs eller blad. Kan även övervintra i halmbalar.

Foto: Louis Vimarlund

Rovstinkflyn

Foto: wexthuset.se

Denna grupp består av bland annat näbbstinkflyn, ängsstinkflyn och bärfisar. Rovstinkflyn lever främst på djur som de jagar och fångar med sugsnabeln. Oftast är det små skadedjur som spinnkvalster eller bladlöss, men även tripslarver, bladloppor och små fjärils- och bladstekellarver.

Tyvär också de nyttodjur som de kommer över, då oftast de långsamma blomflugslarverna. Även ägg och puppor är vanliga byten.

Övervintrar under vissna blad, mossor eller i halmbalar. Rovstinkflyn brukar vakna tidigt på våren, och hör därför till de nyttodjur som söker upp skadedjuren redan på vintervärdarna.

Tvestjärtar

Finns endast ett par arter i Sverige. De livnar sig bland annat bladlöss, kvalster och bladloppor. En enda tvestjärt sägs kunna äta tusen bladlöss på en sommar, så det kan definitivt vara bra att ha ett gäng i trädgården. Tvestjärten är aktiv i skymningen och under natten och söker sig till trånga, mörka utrymmen under dagen, till exempel i springor i jorden eller under löv, bark och stenar. De trivs i fuktiga miljöer.

Blir det ont om rovbyten så kan de också gnaga på växter, så det kan hända att du får besvär med växtangrepp om de blir alltför många. Då kan du flytta dem ut ur trädgården genom att samla upp dem.

Om man odlar en hög gröda som t.ex. fruktträd eller fruktbuskar kan man själv göra dagkvarter genom att hänga upp upp- och nervända lerblomkrukor (0,5-1 l) med en ruska halm eller träull (från oimpregnerat träd) i. Bind ett snöre kring mitten av ruskan, stick änderna av snöret genom hålet i botten av krukans från insidan, så är det lätt att hänga upp krukorna i träden utan att halmen ramlar ut. Det är viktigt att binda upp krukorna, så att den är i direktkontakt med grenar eller stammar – de flesta tvestjärtar kan ju inte flyga. I grönsaksodling kan man t.ex. sätta krukorna på en kort pinne mellan grönsaksplantorna.

Foto: svensknatur.ifokus.se

Parasitsteklar

Kännetecknas av en lång, smal kropp med vingar, oftast med getingmidja och på honorna syns det långa ägglägningsröret som sticker ut från bakkroppen som en lång, tunn pinne. Som nyttoinsekter kan de vara både pollinerare, predatorer och parasiter. Ett exempel grävstekeln, lever på flugor, bladlöss, stritellarver, skinnbaggar och andra insekter. De bedövar bytet med sin gadd och tar det sedan till sitt bo som föda till sina larver. De flesta parasitsteklarna är beroende av både pollen och värdjur för sin överlevnad. De har mycket korta sugsnablar, och föredrar därför blommor med kort avstånd ner till nektarn, t.ex. flockblommiga växter.

Foto: jordbruksverket.se

Rovsteklar

Nära besläktade med sandsteklar samt med bin. Rovsteklar är viktiga i naturen då de hjälper till att reglera bestånden av fjärilar, skalbaggar, bin, spindlar, stritar och bladlöss. Rovsteklar lever i sandjord, torkat gräs eller i gammal död ved, gärna i soliga lägen. Olika arter av rovssteklar specialiserar sig på att fånga olika arter av andra djur. Det finns ett antal steklar som är specialiserade på fjärilslarver, flugor och bladlöss. Vill du värna om dessa djur så se till att ha en sandig plats eller en hög med död ved i sydligt läge där de kan bygga bo.

Övervintring av nyttoinsekter

Många av dessa djur övervintrar i halmbalar som bör placeras ut i september månad för att gynna så många arter som möjligt. Halmbalarna bör få ligga orörliga till början av juni månad för att alla dess invånare ska ha hunnit vakna och ta sig ut.

Utöver dessa exempel ovan har vi större djur som också viktiga för att skydda våra odlingar. Småfåglar (äter insekter), rovfåglar (äter sorkar, möss), igelkottar (äter mask, sniglar, snäckor), fladdermöss, spetsmöss, grodor och paddor samt ormar och ödlor.

Denna information är till viss del tagen från Jordbruksverket.

Mer information om dessa arter finns på www.jordbruksverket.se

Så här hjälper du nyttoinsekter på kolonin

Solitärbin

Bygg bihotell genom att kapa lämpliga längder av te x hallon, fläder, bladvass eller bambu, bör vara minst 15 cm och inte innehålla någon nod. Vill du hellre använda vedträn så borra hål i dessa med olika borrhålslängder. Hålen kan borraras ganska tätt. Bunta ihop knippena och häng dem i söderläge en bit ovanför marken. Vill du vara säker på att locka dit solitärbin så behövs det minst 30 sådana bihotell inom området.

Humlor

Humlor bor ofta i gamla musbon, gamla sorkbon eller under grästuvor. Du kan enkelt bygga ett humlebo genom att ta en större lerkruka (15cm) som du vänder upp och ner och gräver ner på tomten så att botten på krukans är i jämnhöjd med marken. Boa till krukans inre med lite torr mossa, gräs, hö eller spån och muskiss om du har tillgång till det. Det ökar sannolikheten för att humlan flyttar in till dig. Placera en bräda eller sten över ingångshålet så att det inte regnar in i boet.

Fjärilar

Bygg en fjärilsholk. Detta gör du på liknande sätt som när du bygger en fågelholk men gör den högre och byt ut det runda hålet till några ovala hål längs med framsidan på holken. Fyll holken med bark och gräs i vilka fjärilarna kan övervintra.

Igelkottar

Vill du gynna igelkottar som går i ide över vintern kan du bygga ett igelkottsbo. Detta byggs enklast genom att man bygger en fyrkantig låda i trä ca 40x40x40cm med en lång ingångsgång ca 40x10x10cm. I ovankant av boet byggs ett ventilationsrör som täcks med hönsnät för att hindra att igelkotten fyller igen ventilationsröret med dess byggmaterial. När boet är klart kladdas det in i jord upplöst i vatten för att boet ska få rätt lukt. Boet placeras på en skyddad plats och täcks med löv, jord samt något som skyddar mot vatten.

Vatten

Alla djur behöver vatten så glöm inte vattenbadet med flytväxter i som hjälper dem att släcka törsten utan att drunkna.

Vanliga fåglar i vårt område

Många olika fågelarter, framförallt småfåglar, trivs bra i koloniträdgårdar. Här finns ofta gott om insekter och andra småkryp på sommaren och rikligt med goda och näringsrika bär och frön under vintern. Sammanlagt har 180 fågelarter rapporterats in från Årstafältet i Artportalen de senaste 20 åren.

Här är en presentation av de vanligaste gästerna i koloniområdet (Källa: Naturforskaren, Naturhistoriska riksmuseet, <https://naturforskaren.se/>, information hämtad 2021-02-17).

Steglits

Foto: Darren Bellerby (CC BY)

Steglitsen känns lätt igen på sin vackra och brokiga fjäderdräkt. Födan består av frön, framförallt från växter som kardborrar och tistlar, men även från björk, alm och tall. Steglitsen ses framförallt under höst och vinter sitta och klänga i kardborrar och tistlar på jakt efter föda.

Fasan

Foto: Don Faulkner (CC BY SA)

Arten har inplanterats i Sverige för jakt sedan början av 1700-talet och är sedan 1900-talet en etablerad häckfågel i landet. Dagtid håller fasanen till på marken och söker sin föda bland buskar och täta snår. Natten spenderas ofta sovande i ett träd. Har ett genomträngande läte som hörs på långt håll.

Björktrast

Foto: Stefan Berntsson (CC BY)

Björktrastarna hoppar ofta fram på marken i jakten på föda. Ibland lägger de huvudet på sned för att lyssna efter maskar. Under hösten håller de ofta till i träden och äter bär. En del björktrastar flyttar i oktober-november till västra och södra Europa och återvänder i mars-april, men många kan också övervintra i Sverige.

Stare

Foto: Stefan Berntsson (CC BY)

Staren är en välkänd fågel som ofta förekommer i stora flockar. I luften är flocken tätt sammanhållen och navigerar med stor precision. Fjäderdräkten är svart med stark metallglans i grönt, blått och violett. De flesta flyttar till brittiska öarna under sensommaren och hösten och återvänder i mars-april.

Pilfink

Foto: Dirk-Jan van Roest (CC BY)

Pilfinken är en välkänd småfågel i Sverige och förekommer ofta i anslutning till bebyggelse. Pilfinken har chokladbrun hätta, vit kind med en svart fläck och vit halsring. Stannfågel, men kortare flyttningar kan förekomma. Födan består mestadels av frön, insekter och spindlar. Uppträder ofta tillsammans med gråsparvar i blandade flockar som sitter och tjattrar i täta buskar.

Gråsparv

Foto: Peyman Zpehtab Fard (CC BY)

Gråsparven är en välkänd småfågel i Sverige som trivs i människans närhet. Hanen har grå hjässa, brun nacke och svart strupfläck. Honan har en mer smutsbrun ovansida och saknar hanens bruna nacke och svarta strupfläck. Födan består under sommaren främst av insekter och under vintern mestadels av frön, bröd och annat spill från människan. Är liksom pilfinken stannfågel.

Grönfink

Foto: Darren Bellerby (CC BY)

Grönfinken förekommer i hela landet och är en vanlig gäst vid fågelbordet. En del grönfinkar är utpräglade stannfåglar medan andra flyttar i oktober-november till Nordtyskland eller sydvästra Europa och återvänder i mars-april. Födan utgörs främst av diverse frön och ungarna matas med uppmjukade frön och insekter.

Grönsiska

Foto: Mick Talbot (CC BY)

Grönsiskan förekommer i större delen av landet och är en flitig gäst vid fågelbord vintertid. Hanen är gulgrön med svart hjässa och strupfläck och gult ögonbrynsstreck. Honan är blekare än hanen och kraftigt längsstreckad. Flyttar till västra och södra Europa. Enstaka fåglar kan övervintra i Sverige och uppträder grönsiskorna flockvis, ibland i sällskap med gråsiskor.

Talgoxe

Foto: Stefan Berntsson (CC BY)

Talgoxen förekommer i hela Sverige och är den vanligaste fågelbords-gästen på vintern. Arten häckar i alla typer av skog, och i parker och trädgårdar i hela landet. Talgoxen är huvudsakligen en stannfågel, men viss flyttning förekommer. Under sommaren består födan framförallt av insekter, larver och spindlar. Den lägger inte upp något vinterförråd utan livnär sig på talg och fågelfrön under vintern.

Blåmes

Foto: Magnus Johansson (CC BY SA)

Blåmesen förekommer i lövskog och parker i hela landet utom längst uppe i norr och är en vanlig fågelbordsgäst. Den är en av de svenska fåglar som lägger flest ägg – upp till 17 stycken i en kull. Blåmesen trivs både i skogen och i staden och förekommer ofta vid fågelbord på vintern. Arten är aggressiv och jagar ofta undan andra fåglar, även de som är betydligt större än den själv. Födan består av larver, insekter och spindlar under sommaren, samt frön, talg och bokollon under hösten och vintern.

Koltrast

Foto: Stefan Berndtsson (CC BY)

Koltrasten förekommer i hela landet och är en av våra mest välkända fågelarter. En del fåglar flyttar till västra och centrala Europa i september-oktober och återkommer i mars-april. En del koltrastar stannar dock i Sverige under vintermånaderna. Under sommaren består födan mestadels av mask, insekter och larver och under hösten och vintern av bär och frukt. Koltrasten börjar sjunga tidigt på våren och sången är kraftfull och melodisk.

Kompost på kolonin

Samtliga medlemmar i föreningen ska ha en kompost på sin lott för att ta hand om eget avfall. Föreningen har inga krav på vilken typ av kompost man ska ha. När man väljer typ av kompost är det viktigt att tänka på vad man vill ha den till. För kompostering av matavfall behövs en varmkompost som är godkänd som rättsäker.

Vill man ha en kompost enbart för ogräs och annat som kommer från lotten, räcker det med en kallkompost. Det går också att kompostera genom att lägga avfallet i en hög på utsett ställe på lotten.

Nedan är exempel på olika komposter som kan införskaffas:

Varmkompost Gröna Johanna med vinterkappa. Gröna Johanna är godkänd för året-runt-kompostering och uppfyller kommunernas krav på behållare för hemkompostering.

Denna kostar ca 2000kr.

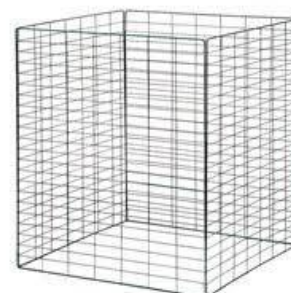

Greenline Garden. Trädgårdskompost för trädgårdsavfall och vegetabiliskt köksavfall. Denna kostar ca 650kr.

Biokub. Isolerad varmkompost för hushållsavfall. Enfacksbehållare. Denna kostar ca 1200-1400kr.

Kallkomposter finns i olika varianter varav några presenteras nedan:

Föreningens studieverksamhet

Föreningen kommer som en del av miljödiplomeringsarbetet att anordna studier. I förslag till kalendarium som medföljer årsmöteshandlingarna varje år presenteras det som anordnas under aktuell säsong.

Frösamlargrupp

Gruppen syfte är att samla och tillhandhålla fröer samt att anordna fröbyten vid specifika tillfällen.

Miljögrupp

Som beskrivits ovan arbetar miljögruppen med föreningens miljödiplomering

Kulturarvsgrupp

Inom föreningen finns en kulturarvsgrupp som sköter om vår gemensamma kulturarvsträdgård.

Fruktlundsgupper

Inom föreningen finns sex (6) fruktlundsgupper som vardera ansvarar för skötseln av varsin fruktlund.

Sinnenas bärträdgård

Inom föreningen finns en gemensam bärträdgård där föreningen odlar diverse olika bärbuskar där bären avses användas för saftning, syltning och försäljning.

Lott för gemensam odling

Inom föreningen nyttjas en av lotterna till gemensam odling för försäljning till allmänheten. Detta för att även allmänheten ska få ta del av vår rikedom!

Föreningshusgruppen

Föreningshusgruppen arbetar med att bygga det nya föreningshuset samt därefter att ansvara för löpande underhåll och planering för husets verksamhet.

Bigruppen

En grupp för föreningens biodlare som hjälps åt att ta hand om bina.

Häckgruppen

En grupp som ansvarar för beskärning av områdets omgivande häckar.

Miljöriktlinjer och regler på kolonin

Miljömärkningar

Som kolonist är det viktigt att man på området väljer miljömärkta produkter. I föreningshuset ska bara miljömärkta produkter användas till disk och rengöring.

Bevattna

På vårt koloniområde ska vattning ej ske klockan 12-13. Detta då avdunstningen är maximal mitt på dagen. Det gör att mycket av vattnet försvinner utan att komma växterna till nytta, vilket är ett slöseri med våra resurser. Bäst är att vattna tidigt på morgonen när jorden är kall och sval. Växten kan då ta tillvara vattnet under dagen. Spara gärna regnvatten och vattna med detta.

Med vattenspridare försvinner mycket av vattnet i luften och når aldrig rötterna. Punktbevattna hellre med kanna eller slang försett med duschmunstycke. Ett annat alternativ är att använda droppslangar som kan läggas på jorden eller grävas ner. Eller ställ ut vattenhinkar eller PET-flaskor med dropphål på sidorna.

Kompostera

Alla medlemmar ska kompostera trädgårdsavfall på den egna lotten. Kom ihåg att kompostering av matavfall kräver en sluten kompost, t ex Gröna Johanna. Se mer information ovan under avsnitt Kompost på kolonin.

Gödsla

Välj miljövänliga alternativ då du tillför näring. Använd naturgödsel, från t ex ko, häst eller höns, gärna kravmärkt. Ett annat sätt att tillföra näring och struktur till jorden är att gröngödsla – föreningen kommer att erbjuda fröer till gröngödslingsväxter (gräva ner de uppvuxna plantorna får man göra själv).

Skydda växterna

Välj miljövänliga alternativ om du vill bekämpa ogräs och angrepp. Undvik gifter.

Rensa bort ogräset för hand innan det hinner växa till sig. Täck annars med markduk eller använd i svåra fall miljövänliga bekämpningsmedel som ogräsättika.

Mot insektsangrepp kan man spruta med såpvatten (1 l vatten + 1 dl såpa + eventuellt 1-2 msk T-röd) eller spruta med en kraftig vattenstråle.

Hantera sopor

Ta med sopor från koloniområdet. Föreningen har ingen gemensam sophantering. Varje kolonist får därför själv ta med sig sitt skräp från området.

Elda och grilla

Det är förbjudet att elda inom området. Detta gäller även trädgårdsavfall. Grillning är tillåtet men använd miljövänliga tändalternativ. Vid eldning kan det bildas sot och andra hälsovådliga föreningar, så som kolväten. Grillning inom området är tillåtet och miljövänligt tändalternativ ska användas. Det finns miljömärkt tändvätska och andra smidiga alternativ som skorstenständare. Används skorstenständare behövs bara en bit tidningspapper och tändstickor.

Bygga och måla

Bygg och måla klokt och välj rätt färg för att undvika gifter.

Årstafältets koloniområde

Studie
främjandet